

GABINET MARSZAŁKA SENATU
wpłynęło dn. 03. 07. 2014r
nr. 2820 podpis. Młotek

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich

Wpłynęło dn. 7. 07. 14. zał.
nr. 4118 podpis.

Warszawa, 02 lipca 2014 r.

DZSE.WSPE.523.306.2014.BM

Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na oświadczenie złożone przez Pana Jarosława Obremskiego, Senatora Rzeczypospolitej Polskiej (nr BPS/043-56-2433/14), w sprawie wydawania opinii przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne dzieciom ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, uprzejmie informuję.

System oświaty zapewnia w szczególności dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej.

Obowiązek indywidualizacji pracy z każdym uczniem wynika z przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 977) oraz § 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562, z późn. zm.).

W sytuacji, gdy uczeń napotyka na trudności związane z nabywaniem wiedzy i umiejętności szkolnych określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, powinien mieć zapewnioną pomoc psychologiczno-pedagogiczną.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. poz. 532), pomoc udzielana uczniowi w szkole polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów oraz rozpoznawaniu ich indywidualnych możliwości psychofizycznych, wynikających m.in. z niepowodzeń edukacyjnych.

W § 19 rozporządzenia podkreślono szczególnie istotne z punktu widzenia wieku uczniów zadania nauczycieli i specjalistów na poszczególnych etapach edukacji, umożliwiające wczesne rozpoznawanie potrzeb dziecka oraz wdrożenie odpowiednich działań pomocowych. W odniesieniu do uczniów w młodszym wieku szkolnym nauczyciele i specjaliści prowadzą w szczególności obserwację pedagogiczną, w trakcie bieżącej pracy z uczniami, mającą na celu rozpoznawanie ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się. Wczesne rozpoznanie przez nauczycieli symptomów specyficznych trudności w czytaniu, pisaniu, liczeniu i mówieniu już na I etapie edukacyjnym, umożliwi zapewnienie dziecku wsparcia i zindywidualizowanej pomocy. Nauczyciel, który systematycznie pracuje z uczniem, najlepiej wie, jaka forma pomocy przyniesie wymierne efekty. Codzienna obserwacja oraz monitorowanie postępów w obszarach, w których udzielane jest wsparcie, pozwala na optymalizację oddziaływań pedagogicznych, w tym stosowanych metod i form pracy.

Nieharmonijność w rozwoju psychomotorycznym, która może stwarzać ryzyko wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się (dysleksja rozwojowa), pojawia się bardzo wczesnie w rozwoju dziecka i powinna być dostrzeżona przez nauczyciela już w przedszkolu. W przypadku, gdy nauczyciel dostrzeże ryzyko wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się, dziecko powinno zostać objęte pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Informacja o deficytach funkcji psychomotorycznych powinna znaleźć się w ocenie gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (tzw. diagnozie przedszkolnej). Dostrzeżenie symptomów ryzyka „dysleksji”, a następnie objęcie ucznia pomocą np. w formie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, jest zadaniem nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem już na I etapie edukacyjnym (klasy I-III szkoły podstawowej).

Po rozpoznaniu potrzeb ucznia nauczyciel, wychowawca grupy lub specjalista pracujący z uczniem, zobowiązany jest do niezwłocznego udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w zakresie swoich kompetencji i podczas prowadzonych przez siebie zajęć, w trakcie bieżącej pracy z uczniem, informując o tym wychowawcę klasy lub inną osobę wyznaczoną przez dyrektora szkoły do realizacji zadań związanych z organizacją

i koordynowaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Przepisy wskazują szereg form, w jakich pomoc udzielana jest przez szkołę nie tylko uczniom, ale również nauczycielom i rodzicom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększenia efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów.

Jeżeli trudności z nauką czytania i pisania będą uporczywe, długotrwałe i nie ustąpią całkowicie pomimo dodatkowej pracy ucznia nad pokonaniem trudności, a uzyskiwane wyniki będą niewspółmierne do możliwości i wysiłku ucznia, stanowić to będzie wskazanie do pogłębionej diagnozy w poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej.

Zgodnie z modelem diagnozy dysleksji rozwojowej, podawanym przez Panią Profesor Martę Bogdanowicz, diagnoza specyficznych trudności w uczeniu się może być dokonana nie wcześniej niż u ucznia klasy III szkoły podstawowej, natomiast w przypadku młodszych dzieci można mówić o występowaniu „ryzyka dysleksji rozwojowej”. Dlatego też w przepisach wskazuje się, że opinię o specyficznych trudnościach w uczeniu się poradnia może wydać uczniowi nie wcześniej niż po ukończeniu przez niego trzeciej klasy szkoły podstawowej i nie później niż do ukończenia szkoły podstawowej¹.

Diagnoza przyczyn występujących u dziecka trudności w czytaniu, pisaniu czy liczeniu, należy do kompetencji specjalistów poradni psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psychologów, pedagogów i logopedów. Wśród przyczyn ww. trudności wyróżnia się specyficzne trudności w uczeniu się.

Przez specyficzne trudności w uczeniu się, zgodnie z § 1a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w *sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* (Dz. U. Nr 83, poz. 562, z późn. zm.), należy rozumieć trudności w uczeniu się odnoszące się do uczniów w normie intelektualnej, którzy mają trudności w przyswajaniu treści nauczania, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania percepcyjno-motorycznego i poznawczego, nieuwarunkowane schorzeniami neurologicznymi.

W procesie diagnozy ukierunkowanym na określenie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia, wyjaśnienie przyczyn występujących trudności w uczeniu się oraz wskazanie zalecanych sposobów, specjaliści poradni uwzględniają wyniki prowadzonych przez siebie badań, obserwacji i analiz oraz opinię nauczycieli, lub specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem, zawierającą informację

¹ W przepisach dopuszczono możliwość wydania opinii o specyficznych trudnościach w uczeniu się uczniowi gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej – odbywa się to jednak w szczególnym trybie.

o problemach dydaktycznych i wychowawczych ucznia. W celu stwierdzenia, że przejawiane przez ucznia trudności nie są uwarunkowane stanem zdrowia (np. chorobami neurologicznymi, wadami wzroku/słuchu), poradnia może zwrócić się do odpowiednio rodzica ucznia lub pełnoletniego ucznia o przedstawienie zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, zawierającego informacje niezbędne do wydania opinii. W przypadku stwierdzenia specyficznego charakteru występujących u ucznia trudności, na wniosek rodzica lub pełnoletniego ucznia, poradnia wydaje opinię o specyficznych trudnościach w uczeniu się, na podstawie przepisów § 6 ust. 1a pkt 3, § 37 ust. 2, § 59 ust. 2 oraz § 111 ust. 2 rozporządzenia *w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych* oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. *w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych* (Dz. U. poz. 199).

Na podstawie wydanej przez poradnię opinii o specyficznych trudnościach w uczeniu się nauczyciel jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne, niezbędne do uzyskania ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

Rzetelna diagnoza specyficznych trudności w uczeniu się nie wymaga weryfikacji, stąd opinia poradni psychologiczno-pedagogicznej uzyskana przez ucznia w szkole podstawowej jest ważna przez cały okres kształcenia w szkole podstawowej, gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej. Ponadto, ta sama opinia, oprócz wskazania do objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, jest podstawą do dostosowania warunków przeprowadzania sprawdzianu w szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego, egzaminu maturalnego i egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie do indywidualnych potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów (słuchaczy) i absolwentów.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne opinii o specyficznych trudnościach w uczeniu się w latach 2011/2012 oraz 2012/2013.

Liczba wydanych opinii o specyficznych trudnościach w uczeniu się* w poszczególnych latach szkolnych	uczniowie szkół podstawowych	uczniowie gimnazjów	uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	razem
rok szkolny 2011/2012 (dane wg SIO, stan na 30.09.2012 r.)	36 559	11 485	6 329	54 373
rok szkolny 2012/2013 (dane wg SIO, stan na 30.09.2013 r.)	42 491	9 690	2 736	54 917
rok szkolny 2013/2014	Dane będą dostępne w listopadzie 2014 r.			

* specyficzne trudności w uczeniu się to: dysleksja rozwojowa (dysleksja właściwa, dysgrafia, dysortografia) oraz dyskalkulia, czyli trudności w uczeniu się matematyki.

Powyższe dane wskazują, że liczba wydanych opinii o specyficznych trudnościach w uczeniu się w roku szkolnym 2012/2013 w stosunku do poprzedniego roku szkolnego jest wyższa w przypadku szkoły podstawowej, natomiast zdecydowanie zmniejszyła się w przypadku gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej.

Należy jednocześnie zauważyć, że ze strony poradni psychologiczno-pedagogicznych nauczyciele mogą otrzymać profesjonalne wsparcie w realizacji zadań związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, w tym z rozpoznawaniem ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się u uczniów klas I-III szkoły podstawowej, jak również organizowaniem pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. *w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych* (Dz. U. poz. 199) do zadań poradni, obok diagnozowania oraz udzielania pomocy bezpośredniej dzieci i młodzieży uczniom oraz rodzicom, należy także realizacja zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktyczno-wychowawczych oraz wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek. Poradnie realizują te zadania zarówno poprzez porady i konsultacje dla nauczycieli, jak również prowadzenie badań przesiewowych dzieci w przedszkolach i szkołach podstawowych.

Poradnie udzielają również bezpośredniej pomocy dzieciom i młodzieży, u których stwierdzono odpowiednio ryzyko wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się lub specyficzne trudności w uczeniu się, a także ich rodzicom.

Pomoc ta udzielana jest m.in. poprzez prowadzenie terapii dzieci i młodzieży oraz doradztwo dla rodziców w zakresie wspierania dziecka w rozwoju i pokonywaniu trudności.

Poradnie prowadzą też działalność informacyjno-szkoleniową w tym zakresie poprzez np. udział w posiedzeniach rad pedagogicznych, prowadzenie warsztatów, wykładów i prelekcji.

Należy wskazać, że w nowych regulacjach² podkreślono, że oferta poradni psychologiczno-pedagogicznych, podobnie jak placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych, powinna odpowiadać na potrzeby konkretnego przedszkola, szkoły czy placówki.

Od 1 stycznia 2016 r., poradnie obowiązkowo będą organizowały i prowadziły wspomaganie szkół i placówek, zgodnie z formą określoną w rozporządzeniu, polegające na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości pracy przedszkola, szkoły lub placówki obejmujące m.in.:

- pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły lub placówki,
- ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb danego przedszkola, szkoły lub placówki,
- zaplanowanie form wspomagania i ich realizację,
- wspólną ocenę efektów i opracowanie wniosków z realizacji zaplanowanych form wspomagania.

Ponadto do zadań ww. instytucji wspomagających będzie należało organizowanie i prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, specjalistów wychowawców i specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zatrudnionych w szkołach i placówkach oraz dyrektorów szkół i placówek, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu doskonalenia swojej pracy, w szczególności przez wymianę doświadczeń.

Tym samym oferta wspomagania szkół tworzona przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne będzie wynikać z analizy indywidualnej sytuacji szkoły, odpowiadać na jej specyficzne potrzeby szkoły, a także obejmować cały proces wspomagania, poczynając od przeprowadzenia, we współpracy ze szkołą, diagnozy jej potrzeb, poprzez pomoc w realizacji zaplanowanych działań, towarzyszenie w trakcie wprowadzanej zmiany, aż po wspólną ze szkołą ocenę efektów i współpracę przy opracowaniu wniosków do dalszej

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. poz. 199), rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. Nr 200, poz. 1537 i z 2012 r. poz. 1196) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. poz. 369).

pracy.

System wspomaganie szkół i placówek umożliwi dostosowywanie oferty poradni psychologiczno-pedagogicznych do rzeczywistych potrzeb danej szkoły, w tym także w zakresie rozpoznawania ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się, jak i pracy z uczniem, u którego to ryzyko rozpoznano lub zdiagnozowano specyficzne trudności w uczeniu się, a wprowadzenie nowych długofalowych form wspomaganie - w ramach których nauczyciele nie tylko zdobędą potrzebną im wiedzę i umiejętności, ale również otrzymają pomoc w wykorzystywaniu tej wiedzy i umiejętności w pracy zawodowej.

Sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli oraz dyrektorów szkół i placówek pozwolą natomiast na możliwość wymiany doświadczeń, analizy dobrych praktyk, tworzenia innowacyjnych rozwiązań czy poszerzania kompetencji. Sieci mogą mieć charakter międzyszkolnych zespołów nauczycieli współpracujących ze sobą w ramach wybranych zagadnień (np. sieć nauczycieli pracujących z uczniami ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się).

Placówki realizujące zadania związane z „kompleksowym wspomaganie” przedszkoli, szkół i placówek są wspierane przez centralne placówki doskonalenia nauczycieli – Ośrodek Rozwoju Edukacji i Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej.

Uprzejmie informuję, że Ministerstwo Edukacji Narodowej, we współpracy z Akademią Pedagogiki Specjalnej, realizowało w latach 2010-2011 projekt systemowy pn. „Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”.

Celem projektu było zapewnienie świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej jak najbliżej dziecka/ucznia, w środowisku jego nauczania i wychowania, tj. w przedszkolu, szkole i placówce oświatowej oraz poprawa jakości systemu kształcenia i wychowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W ramach projektu opracowano model pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przeprowadzono szkolenia dla 489 liderów zmian w zakresie: nowego modelu pracy z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, nowych zadań szkół w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz przygotowania nauczycieli do rozpoznawania ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się (w ramach tych działań opracowano materiały i ankiety). Liderzy zmian przeprowadzili spotkania konsultacyjno-informacyjne na obszarze całej Polski dla przedstawicieli kadry zarządzającej i pedagogicznej, w których uczestniczyło ponad 50 tys. osób.

W ramach projektu opracowane zostały również materiały dydaktyczne dla

dyrektorów, nauczycieli i rodziców, wspomagające w pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami, w tym z uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się:

- „Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały szkoleniowe część I”;
- „Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały szkoleniowe część II”;
- „Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały dla nauczycieli”;
- „Specjalne potrzeby dzieci i młodzieży. Prawne ABC dyrektora przedszkola, szkoły i placówki”;
- „Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży. Praca zespołu nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem w przedszkolach, szkołach i placówkach”;
- „Moje dziecko w przedszkolu i szkole. Poradnik dla rodziców uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”;
- ulotka informacyjna dla rodziców.

Materiały zostały nieodpłatnie przekazane za pośrednictwem kuratoriów oświaty do przedszkoli, szkół i placówek, są także dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz na portalu edukacyjnym Scholaris do bezpłatnego pobrania.

W okresie 1.01.2015r.-31.12.2020r., we współpracy z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji (ORE) i Instytutem Badań Edukacyjnych (IBE) Ministerstwo Edukacji Narodowej planuje realizację projektu systemowego, skierowanego do poradni psychologiczno-pedagogicznych pn. „Podniesienie efektywności diagnozy i terapii dzieci i młodzieży w systemie oświaty poprzez wzmacnianie kompetencji specjalistów zatrudnionych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych oraz zwiększenie dostępności do wybranych narzędzi diagnostycznych”. Planowane rezultaty projektu to m.in. opracowanie narzędzi diagnostycznych do badania rozwoju poznawczego, emocjonalnego, osobowościowego, społecznego oraz wiedzy i umiejętności szkolnych, normalizacja i walidacja narzędzi diagnostycznych na populacji polskich dzieci i młodzieży, doskonalenie kompetencji specjalistów zatrudnionych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, budowanie i wdrażanie standardów pracy poradni w zakresie merytorycznym i organizacyjnym (w tym diagnozy specyficznych trudności w uczeniu się), opracowanie materiałów wspierających pracę poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz upowszechnianie przykładów dobrych praktyk.

Od 2010 r. konsekwentnie wprowadzane są zmiany w przepisach prawa, które mają na celu zapewnienie dzieciom i młodzieży powodzenia w nauce szkolnej, wyrównujące ich szanse edukacyjne, zapewniające odpowiednie warunki do nauki i pomoc psychologiczno-pedagogiczną, dostosowane do ich potrzeb i możliwości rozwojowych. Dzięki wprowadzonym zmianom proces kształcenia każdego ucznia dostosowany jest do jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz posiadanych przez niego predyspozycji psychofizycznych niezależnie od typu i rodzaju szkoły do jakiej uczęszcza. Powyższe zmiany mają na celu również ograniczenie wydawania opinii osobom nieuprawnionym, m.in. przez wprowadzenie definicji specyficznych trudności w nauce, dookreślenie trybu i terminów wydawania opinii o specyficznych trudnościach w uczeniu się, doprecyzowanie przepisów dotyczących organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole lub placówce.

Z poważaniem

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
Przemysław Krzyżanowski
PODSEKRETARZ STANU